

Täysistunto

Tiistai 11.12.2018 klo 14.00—16.56

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain sekä työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 296/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.06 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain sekä työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta eli niin kutsuttu sairausvakuutuslain työtulouudistus.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja ajantasaistaa sairausvakuutuslain päivärahaetuuksien ja Kelan kuntoutuslain mukaisten kuntoutusrahojen määräytymisperusteita. Uudistuksessa on otettu huomioon myös mahdollisuus tulorekisterin hyödyntämiseen etuuksia myönnettäessä. Nykyiset sairausvakuutuslain työtulosäännökset ovat monimutkaiset ja tulkinnanvaraiset, ja lainsäädäntö on jäänyt ajasta jälkeen. Lisäksi päivärahaetuuden perustuminen jopa kahden vuoden takaisin tuloihin ei välttämättä vastaa hakijan tulotasoa etuuden alkaessa.

Uudistustyö on aloitettu jo useampi vuosi sitten, ja tulorekisterin käyttöönoton varmistuminen vauhditti työn etenemistä. Uudistuksessa tuli huomioida mahdollisuus hyödyntää tulorekisteriä toimeenpanossa. Uudistus koskee vain päivärahaetuuden perusteena olevaa tuloa ja tästä aiheutuvia välttämättömiä muutoksia. Uudistus on tehty kolmikannassa työmarkkinaosapuolten kanssa. Uudistus on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti.

Sairausvakuutuslain mukainen päivärahaetus sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha määräytyisivät jatkossa vakuutetun vuositulon perusteella. Vuositulo vastaisi nykyisiä määräytymisperusteita paremmin henkilön tulotasoa työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkaessa. Vuositulolla korvattaisiin nykyiset säännökset verotuksen ja esitettyjen työtulojen sekä edeltävän etuuden käyttämisestä päivärahan perusteena. Nykyisestä sairausvakuutuslain mukaisesta työtulon käsitteestä luovuttaisiin kokonaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

Vuositulolla tarkoitetaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneiden 12 kalenterikuukauden tuloja. Vuositulo vastaisi nykyistä paremmin hakijan tulotasoa etuuden alkaessa. Vuositulossa huomioitaisiin kyseessä olevalla ajalla maksetut palkkatulot, voimassa ollut YEL- ja MYEL-työtulo ja etuuteen perustuva tulo.

Yrittäjän päivärahaetuus määräytyisi jatkossa vahvistetun YEL- tai MYEL-työtulon perusteella. Yrittäjän ansiotuloa elinkeinotoiminnasta, palkkatuloa omasta yrityksestä, työkorvausta, veronalaista apurahaa ja eräitä muita sairausvakuutuslaissa tarkoitettuja tuloja ei luettaisi vuosituloon. Koska näitä tulolajeja ei enää huomioitaisi yrittäjän tuloina, ehdotetaan, että niistä ei myöskään perittäisi sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Myös yrittäjän palkoista maksettavaan työnantajan sairausvakuutusmaksuun ehdotetaan muutoksia. Tietyissä laissa tarkemmin säädetyissä tilanteissa päivärahaetuus voisi poikkeuksellisesti määräytyä työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneiden kolmen kalenterikuukauden vuosituloksi muutettujen tulojen perusteella — esimerkkinä opiskelija, joka on saanut opintonsa päätökseen ja siirtynyt työelämään, tai vanhempi, joka on hoitovapaan jälkeen palannut töihin.

Ehdotettu muutos päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan perustumisesta vuosituloon aiheuttaa muutoksia useissa sairausvakuutuslain ja kansaneläkelain kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain pykälissä. Pääsääntöisesti eri säännösten viittaukset työtuloon korvattaisiin vuositulolla taikka palkka- ja yrittäjätulolla asiayhteydestä tai säännöksen tarkoituksesta riippuen. Tarkoituksena on, että päivärahaetuuksien ja kuntoutusrahan nykyiset ensisijaisuussäännökset ja yhteensovittusta muun etuuden kanssa koskevat periaatteet säilyvät ennallaan.

Muutokset tulisivat voimaan 1.1.2020. Uusia säännöksiä sovelletaan päivärahaetuuteen ja kuntoutusrahaan, jos työkyvyttömyys, etuusoikeus tai kuntoutus alkaa lain voimaantulon jälkeen. Jos työkyvyttömyys, etuusoikeus tai kuntoutus alkaisi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä.

Rahoituspykälää koskevat muutokset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1.11.2019, koska uusien säännösten tulee olla voimassa, kun sv-maksuja koskeva asetus vuodelle 2020 annetaan. Esimerkiksi, jos äitiysraha alkaa joulukuussa 2019, sovelletaan nykyisiä säännöksiä. Jos se taas alkaa tammikuussa 2020, sovelletaan uusia säännöksiä vuositulosta. Kuitenkin niin kutsuttuja peräkkäisiä synnytyksiä koskevaa säännöstä sovelletaan jatkossakin, eli uuden äitiysrahan perusteena on mahdollista käyttää edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta työtuloa, vaikka se olisi ajalta ennen lain voimaantuloa.

15.10 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaaliturvan kokonaisuudistus on nousemassa seuraavan vaalikauden ja toivottavasti myös tulevien eduskuntavaalien keskeiseksi teemaksi. Järjestelmässämme on monia vahvuuksia ja se kestää vertailun monen muun maan järjestelmään, mutta yhtä ilmeisiä ovat myös järjestelmämme tulevat kehittämistarpeet.

Hallituksen nyt eduskunnalle tuomassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia sekä työnantajan sairausvakuutusmaksuista annettua lakia. Sen tavoitteena on päivittää sairausvakuutuslain työtuloja koskevat säännökset sekä selkeyttää ja yksinkertaistaa päivärahaetuuden määräytymisperusteita. Uudistuksessa on otettu huomioon mahdollisuus kansallisen tulorekisterin hyödyntämiseen päivärahaetuutta myönnettäessä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

tämä on erinomaisten hyvä ja tärkeä mahdollisuus. Esityksessä onkin siis kannatettavia lähtökohtia.

Tulevan vaalikauden suurten uudistuksien kannalta on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että nykyisten hallituspuolueiden välillä ja niiden sisällä on suuria näkemuseroja siitä, mihin suuntaan pitäisi edetä. Kokoomus on usein profiloitunut lähinnä sosiaaliturvan leikkaajana. Keskustan kannasta ei kyllä nyt valitettavasti kukaan ota oikein selvää. [Timo Heinonen: Se on vähän niin kuin Rinteen sote-malli!] Puheenjohtaja Sipilä kertoo kannattavansa työhön sidottua aktiivista, aktivoivaa sosiaaliturvaa, mutta Sipilän johtama keskustapuolue on taas ottanut kannan, jossa se tukee sekavaa ja passivoivaa kansalaispalkkamallia, tätä perustulomallia.

Arvoisa puhemies! Tässä tehdyssä esityksessä haluan kiinnittää huomiota kuitenkin yhteen yksityiskohtaan. Tarkoitan yrittäjien sosiaaliturvaa, jonka kehittäminen on ollut samaan aikaan sekä erityisen tärkeää että varsin hankalaa. Esityksen mukaan turva sidotaan yrittäjäeläkejärjestelmään ja YEL-maksuihin. Esityksen perustelut ovat ymmärrettäviä, mutta kuitenkin se merkitsee yrittäjän turvan asettamista vain yhden kortin varaan. On tunnettua, että moni yrittäjä pyrkii minimoimaan YEL-maksunsa katsoen sen kuluksi, johon käytetyt varat hän mieluummin sijoittaisi muuhun yritystoimintaansa. Ehkä tämä muuttaa yrittäjien laskelmaa, mutta jos näin ei, ministeri Mattila, kuitenkaan tapahdu, putoavat jotkut sosiaaliturvan aukkoihin.

15.13 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on mielestäni kannatettava, ja tavallaan tässä otetaan yksi pieni askel kohti sosiaaliturvauudistusta, joka on todellakin tulevalla vaalikaudella varmasti yksi tärkeimmistä uudistuksista, johon puolueet toivon mukaan hyvissä ajoin valmistautuvat. Kristillisdemokraatit avasivat keskustelun hyvissä ajoin jo tällä vaalikaudella esittämällä oman mallin sosiaaliturvauudistuksesta.

Todellakin kansallinen tulorekisteri, johon tässäkin esityksessä nojataan — eli esityksessä on otettu huomioon ensi vuoden alussa käyttöön otettava kansallinen tulorekisteri ja sen hyödyntäminen — mahdollistaa huomattavasti pidemmälle menevän uudistuksen, jossa työtulot, etuudet ja verotus huomioitaisiin niin, että työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa. Se huoli, joka itselläni kansallisen tulorekisterin käyttöönottamiseen liittyy, on hiukan sama, joka on nyt nähty menneinä vuosina esimerkiksi Kansaneläkelaitosta koskevien uudistusten, vaikkapa toimeentulotukiuudistuksen, kohdalla. Toivottavasti kansallinen tulorekisteri saadaan toimimaan sujuvasti heti vuoden alusta, jotta se sitten myös täyttää paikkansa ja tehtävänsä.

Tämä uudistus on siinäkin mielessä myönteinen pieni askel, että se omalta osaltaan keventää työnantajien hallinnollista taakkaa, koska työnantajien ei enää tarvitse ilmoittaa työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävien kuuden kuukauden palkkatuloja Kansaneläkelaitokselle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.